

Karolina Nowakowska

Łódź

Łódzki świat grafiki warsztatowej – twórczość Barbary Rosiak

The world of Łódź graphic arts – the work of Barbara Rosiak

Grafika warsztatowa, mimo trudnego i czasochłonnego procesu tworzenia, a także utraty swojej funkcji użytkowej na przestrzeni wieków, nieustannie przyciąga grono odbiorców i twórców. Łódzka szkoła grafiki, zapoczątkowana przez wybitnych artystów, takich jak Ludwik Tyrowicz i Władysław Strzemiński¹, nie odbiega pod tym względem od innych ważnych ośrodków artystycznych. To właśnie w Łodzi, pod okiem kolejnego pokolenia cenionych pedagogów wykształciło się wielu znakomitych artystów-grafików, wśród których szczególne miejsce zajmuje Barbara Rosiak. Jej pasja do sztuki narodziła się jeszcze przed rozpoczęciem studiów na uczelni artystycznej. Już jako nastolatka przejawiała zainteresowanie sztuką, pragnąc rozwijać zarówno wiedzę teoretyczną, jak i umiejętności praktyczne². Pierwsze świadome kroki w stronę artystycznego rozwoju stawiała w klubie plastyka-amatora działającym w Łódzkim Domu Kultury. To właśnie tam odkrywała swoje predyspozycje do rysunku oraz zamiłowania do operowania mocną, wyrazistą kreską.

W 1974 roku Barbara Rosiak rozpoczęła studia w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi, na nowo powstałym Wydziale Grafiki³. Uczelnia pomogła jej zdobyć solidne podstawy warsztatowe niezbędne w pracy artysty. Swoje wykształcenie określa jako akademickie – program zajęć obejmował naukę: technik malarskich (wraz z chemią malarską), rzeźby, fotografii, liternictwa, filozofii oraz historii sztuki. Szczególną wagę przykładano do zajęć z anatomii oraz nauki rysunku z natury. Już na początku swojej drogi twórczej artystka zdecydowała się obrać kierunek grafiki. Aby dokonać wyboru specjalizacji, każdy student musiał przejść przez wszystkie pracownie: druku wypukłego, płaskiego oraz

1 *Historia* 2015, s.n.

2 Rozmowa z Barbarą Rosiak przeprowadzona przez autorkę artykułu na potrzeby pracy magisterskiej, 20 listopada 2024.

3 Wydział Grafiki w PWSSP w Łodzi powstał w 1971 r., dzięki wieloletnim staraniom ojców-założycieli – Romana Artymowskiego, Leszka Rózgi i Stanisława Fijałkowskiego.

wkłęśłodruku – wykonując grafiki we wszystkich technikach warsztatowych. To właśnie w pracowni technik metalowych Rosiak zetknęła się z wybitnym grafikiem i pedagogiem Leszkiem Rózgą, który przez wiele lat rozwijał w niej zamiłowanie do technik wkłęśłodruku, zwłaszcza do akwaforty, w której artystka się zakorzeniła.

Praca pod okiem prof. Rózgi uwrażliwiła Barbarę Rosiak na detale technik graficznych. Łączyło ich przekonanie, że kreska może być nie tylko środkiem formalnym, ale również nośnikiem treści i emocjonalnego sensu dzieła⁴. Oboje z równą wnikliwością obserwowali świat, przekładając go na język graficzny. Choć niektórzy dostrzegają w twórczości Rosiak wyraźne echo stylu mistrza, warto podkreślić, że w jego pracowni artystka jedynie udoskonaliła wcześniej rozwinięte umiejętności. To tam znalazła przestrzeń do dalszego kształtowania swojej kreski i sposobu narracji wizualnej. Po ukończeniu akademii ich ścieżki wielokrotnie się przecinały, a prace nierzadko prezentowane były obok siebie na tych samych wystawach. Barbara Rosiak wzięła także udział w wystawie z okazji jubileuszu 90. urodzin prof. Rózgi w 2014 roku – *Leszek Rózga, Profesorowie – Adeptci*, na którą zaproszono najlepszych uczniów profesora⁵.

Innym ważnym autorytetem dydaktycznym oraz osobą kształtującą rozwój artystyczny Barbary Rosiak był prof. Stanisław Fijałkowski, u którego artystka odbyła aneks z malarstwa. Zajmował się zarówno malarstwem, jak i grafiką, zwracając szczególną uwagę na zagadnienia symboliczne, stosując znaki i symbole pod postacią figur geometrycznych⁶. Skrupulatnie prowadził zajęcia m.in. z zakresu technologii i podstaw kompozycji. Jego praktyki dydaktyczne stanowiły wyraźne przeciwieństwo do zajęć prof. Rózgi. Zebrał wokół siebie zespół studentów, którzy chętnie zgłębiali tajniki tzw. alchemii malarstwa. Rzetelnie uczył malarstwa jako rzemiosła – od zagruntowania płótna po tworzenie kompozycji. Zwracał szczególną uwagę na stosowane dominanty w pracach oraz na to, jak dzieło będzie odbierane przez widza. Jak przynajmniej artystka⁷, prof. Fijałkowski był wybitnym pedagogiem, rzetelnie nauczającym fachu swoich studentów. Choć jego twórczość od strony formalnej nie była jej bliska i nie stanowiła dla niej źródła inspiracji, darzyła go ogromnym szacunkiem jako nauczyciela i autorytet.

Po ukończeniu studiów Barbara Rosiak rozpoczęła samodzielną drogę artystyczną jako grafik warsztatowy. Jej prace szybko zyskały uznanie zarówno w Polsce, jak i za granicą, wzięła udział w ponad 100 wystawach zbiorowych

4 *Imiona* 2008, s. 58.

5 *Leszek* 2014, *passim*.

6 *Imiona* 2008, s. 11.

7 Rozmowa z Barbarą Rosiak przeprowadzona przez autorkę artykułu na potrzeby pracy magisterskiej, 20 listopada 2024.

i konkursach na całym świecie⁸, co przyniosło jej międzynarodową renomę. W pierwszych latach kariery tworzyła wielkoformatowe akwaforty, których proces powstawania był wyjątkowo czasochłonny i wymagający – trawienie jednej matrycy trwało nawet kilka tygodni. Akwaforta jako technika wklęsłodrukowa polega na wykonaniu rysunku w metalowej płycie pokrytej wcześniej werniksem akwafortowym – kwasoodpornym⁹. Artystka rylcem zarysowywała powierzchnię werniksu, odsłaniając metal tam, gdzie miał powstać rysunek. Następnie płytę zanurzała w kąpeli kwasowej, w której kwas trawił metal tylko w miejscach, gdzie został on odsłonięty przez igłę, tworząc wgłębienia o różnej głębokości, zależnie od czasu trawienia. Proces ten mógł być powtarzany wielokrotnie, by uzyskać zróżnicowanie tonalne i głębię kompozycji. Po zakończeniu trawienia artystka usuwała werniks i wcierała w matrycę farbę drukarską, która wypełniała wytrawione linie. Nadmiar farby starannie usuwano z powierzchni, tak aby pozostała tylko w zagłębieniach. Gotową matrycę przykrywano wilgotnym papierem i całość przepuszczano przez prasę drukarską pod dużym naciskiem, co powodowało przeniesienie obrazu na papier. Proces ten wymagał nie tylko precyzji i cierpliwości, ale także doskonałego wyczucia technicznego i artystycznego. Mimo skomplikowanego charakteru tej techniki artystka pozostała jej wierna, konsekwentnie tworząc grafiki o wysokiej wartości artystycznej.

Oprócz monumentalnych, wielkoformatowych kompozycji Barbara Rosiak z równym zaangażowaniem rozwijała swoją twórczość w dziedzinie grafiki małej formy, osiągając w niej prawdziwe mistrzostwo. Niewielkie rozmiary prac nie ograniczały jej wyobraźni ani ekspresji. Przeciwnie – stały się przestrzenią do eksperymentów formalnych i technicznych, w których każdy detal miał znaczenie. Mały format pozwala także na symultaniczne ujęcie przedstawienia, które widoczne jest już przy pierwszym spojrzeniu odbiorcy¹⁰. Artystka z niezwykłą precyzją i wrażliwością potrafiła ujmować złożone idee i emocje w mikroskali, tworząc dzieła o wyjątkowej sile oddziaływania. Jej małe formy cechuje kunsztowny warsztat, wyrafinowana kompozycja i głębia treści, co czyni je równie wartościowymi jak prace wielkoformatowe. Na szczególne wyróżnienie zasługują grafiki takie jak: *Fortuna* (1985), *Żal* (1998) czy *Genius loci* (2013)¹¹. Artystka wielokrotnie prezentowała swoje grafiki małego formatu na prestiżowych wystawach, m.in. biorąc udział w wielu edycjach Międzynarodowego Triennale Małe Formy Grafiki w Łodzi.

---

8 Barbara s.d., s.n.

9 Jurkiewicz 1975, s. 21.

10 14. *Małe* 2011, s. 11.

11 Wszystkie wspomniane w artykule grafiki znajdują się w kolekcji prywatnej Barbary Rosiak.

1. Barbara Rosiak, *Narodziny Wenus*, 1980 r., akwa-
forta barwna, 31 x 26 cm

2. Barbara Rosiak, *Syrena*, 2001 r., akwaforta, akwatinta barwna, 11 x 13,5 cm

Jej fantazyjne wizje graficzne są w dużej mierze inspirowane kulturą śródziemnomorską, szczególnie po wizycie artystki we Włoszech. Stworzyła ona serie prac będących hołdem dla odwiedzanych miejsc. Ryciny z 1979 roku, takie jak *Florencja – Il duomo, Watykan czy Wenecja*, ukazują architektoniczne widoki miast – nie w duchu realistycznej dokumentacji, lecz jako przetworzone, subiektywne obrazy, nacechowane wyobraźnią. Jak pisze Wojciech Jakubczyk, „każda z jej grafik to jakby osobna kartka z dziennika podróży, podróży ku przeszłości i dialogu z nią”¹². Podczas podróży, z uwagi na intensywne tempo zwiedzania, artystka nie miała możliwości szkicowania z natury. Dlatego też sięgała po aparat fotograficzny, traktując zdjęcia jako wizualne notatki do późniejszych kompozycji. W niektórych pracach widać wyraźnie, że składają się one z rozsypanych elementów architektonicznych różnych obiektów uchwyconych wcześniej na fotografii. Doskonałym przykładem takiej pracy jest *Wenecja* (1978), w której sylwetka jednego, fantazyjnego obiektu zbudowana jest z charakterystycznych fragmentów i detali wielu budowli tego miasta. Barbara Rosiak często fantazyjnie rozwijała w grafikach całe formy architektoniczne, wychodząc od jednego detalu, tak jak w *Katedrze samotności* (1979), gdzie na podstawie jednego ołtarza stworzyła cały kościół. Innym razem, bazując na realnych obiektach, osadza je w otoczeniu, które nadaje im aurę tajemniczości i nierealności. Przykładem takiej pracy jest *Fantasmagoria* (1980), w której wnętrze katedry w Wells samą swoją formą sprawia wrażenie surrealistycznej wizji.

Jednym z charakterystycznych elementów twórczości Barbary Rosiak jest obecność motywów fantastycznych, baśniowych oraz zaczerpniętych z mitologii. Artystka chętnie sięga po takie tematy jak narodziny Wenus, wizje syreny czy imaginacyjny widok Atlantydy. Jej szerokie zainteresowanie kulturą jest po części skutkiem zamiłowania do literatury – od najmłodszych lat chętnie sięgała po różnorodne gatunki, które pobudzały jej wyobraźnię i poszerzały horyzonty wizualne. Inspiracje literackie są niekiedy widoczne już w samych tytułach grafik, naprowadzając widzów na temat przedstawień, są to takie tytuły jak choćby *Psyche* (2004), *Panta Rhei* (2001), *Fortuna* (1985) czy *Statek Ariadny* (1980). Dzieła te prowadzą odbiorcę w kierunku refleksji nad symboliką, archetypami oraz uniwersalnymi opowieściami zakorzenionymi w kulturze europejskiej.

Wiele detali uwiecznianych w pracach Barbary Rosiak ujawnia jej fascynację malarstwem dawnych epok i twórczością wielkich mistrzów. W jej dziełach widoczne są m.in. barokowa teatralność z dynamiczną dekoracyjnością, secesyjna linia o organicznych kształtach z motywami roślinnymi i fantastycznymi figurami, a także renesansowy spokój i harmonia, z postaciami wprost z malarstwa

odrodzenia. Te świadome nawiązania stylistyczne, przełożone na autorski język, budują niepowtarzalny, wielowarstwowy świat grafiki Rosiak, w którym historyczne cytaty splatają się z indywidualną wyobraźnią. Szczególną inspiracją dla artystki byli wybitni mistrzowie dawnej grafiki – oglądając ich dzieła, pragnęła podążać ich ścieżką. Ogromnym natchnieniem był dla niej przede wszystkim Giovanni Battista Piranesi, którego monumentalne wizje architektury oraz fascynacja antycznym Rzymem pobrzmiwają jako echo w jej pracach. Wśród inspiracji nie sposób pominąć także Albrechta Dürera, którego drzeworyty i miedzioryty Rosiak darzyła wielkim podziwem, ceniąc zarówno mistrzostwo techniczne, jak i bogactwo ikonograficzne jego dzieł.

Warta podkreślenia jest niezwykła precyzja warsztatu, która stanowi fundament całej twórczości Barbary Rosiak. Artystka z rzemieślniczą dokładnością dopracowuje każdy, nawet najdrobniejszy detal. Jej ryciny, zwłaszcza wielkoformatowe, wizualnie przypominają estetykę *horror vacui*. Grafiki te charakteryzują gęsto utkane struktury form i ornamentów, szczelnie wypełniające przestrzenie obrazu. Mimo bogactwa motywów kompozycje nie tracą lekkości dzięki umiejętnemu operowaniu światłem, nadającym dziełom poetycki nastrój, który zachwyca i emocjonalnie porusza odbiorców.

W ostatnich latach Barbara Rosiak z powodzeniem rozwijała swoją twórczość również poza technikami graficznymi, udoskonalając umiejętności w wymagającej, a jednocześnie niezwykle subtelnej technice akwareli. Malarskie prace zachowują ten sam poetycki charakter, który cechuje jej grafiki. Artystka podejmuje w nich tematykę architektury, przedstawiając zarówno sielankowe widoki polskich dworców, jak i fantazyjne, niemal baśniowe wizje miejskiej zabudowy Łodzi. W akwarelach można dostrzec zarówno fascynację historią i miejscem, jak i emocjonalny stosunek do otoczenia, przetworzonego przez wrażliwość i wyobraźnię artystki.

Twórczość Barbary Rosiak to przykład niezwykle konsekwentnie rozwijanego, osobistego języka graficznego, w którym fenomenalna technika spotyka się z wyobraźnią i refleksją. Zarówno wielkoformatowe ryciny, jak i grafiki małej formy ukazują ją jako artystkę o nieprzeciętnej świadomości formalnej i intelektualnej. Stosowane przez nią detale, symbolika i forma, w połączeniu z mistrzowskim opanowaniem techniki warsztatowej – akwaforty, czynią z jej prac dzieła o ponadczasowej wartości. Prace Rosiak nie tylko zachwycają warstwą estetyczną, ale także poruszają emocjonalnie, zapadając w pamięć odbiorcy. Artystka stanowi doskonały przykład graficzki, która dzięki pasji, wytrwałości i dążeniu do samodoskonalenia stała się jedną z najwybitniejszych wychowanek Łódzkiej Szkoły Grafiki.

Bibliografia

14. *Małe 2011 – 14. Małe Formy Grafiki*, katalog wystawy, Miejska Galeria Sztuki w Łodzi, Łódź 2011.
- Barbara s.d. – Barbara Rosiak – grafika, rysunek*, katalog Galerii Ars Nova, Łódź s.d.
- Barbara 2017 – Barbara Rosiak – grafika i malarstwo*, katalog jubileuszowy wystawy retrospektywnej, Łódź 2017.
- Historia 2015 – Historia Wydziału Grafiki i Malarstwa*, red. Tomasz Chojnacki, Janina Ładnowska, Sławomir Kosmyńka, Lesław Miśkiewicz, Alicja Rudzka-Habisiak, <http://muzeum.asp.lodz.pl/Main/Artykul/historia-wydzialu-grafiki-i-malarstwa> [dostęp: 14.07.2025].
- Imiona 2008 – Imiona własne sztuki łódzkiej. Współczesne malarstwo, grafika, rzeźba i twórczość intermedialna*, red. Grzegorz Sztabiński, Paulina Sztabińska, Łódź 2008.
- Jurkiewicz 1975 – Andrzej Jurkiewicz, *Podręcznik metod grafiki artystycznej*, Warszawa 1975.
- Leszek 2014 – Leszek Rózga, Profesorowie – Adepti*, katalog wystawy jubileuszowej, Łódź 2014.

Received: 04.06.2025. Accepted: 12.07.2025.

Funding information: Not applicable.

Conflicts of interests: None.

Ethical considerations: The Authors assure of no violations of publication ethics and take full responsibility for the content of the publication.

The percentage share of the author in the preparation of the work is: KN 100%

Declaration regarding the use of GAI tools: not used

